

SOME LIKE IT HOT

(Ningú no és perfecte)

L'EDAT D'OR DE LA COMÈDIA

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI

En plena Llei Seca, un estrany cotxe de morts carregat amb un taüt on hi viatgen quatre enterramorts d'aspecte sinistre, travessen els carrers de la ciutat, perseguits per un cotxe de la policia. Després d'un tiroteig, els policies renuncien a la persecució. Del taüt, ple de forats fets per les bales, surt un líquid, whisky, probablement. Apareix un cartell: Xicago, 1929.

Dos músics de jazz, Joe (Tony Curtis) y Jerry (Jack Lemmon), sense gaire sort, són testimonis de la matança del dia de Sant Valentí i fugen de Xicago amb una orquestra femenina amb destinació a Miami, fent-se passar per Josephine i Daphne. Un cop a Florida, Joe s'enamora de l'encantadora cantant de l'orquestra, Sugar Kane (Marilyn Monroe), mentre que Daphne veu com el milionari Osgood Fielding III li va al darrera. Les coses acaben de complicar-se quan a l'hotel on s'hostatgen arriba el mafiós Botins Colombo ja que els reconeix i vol eliminar-los...

FITXA TÈCNICA I ARTÍSTICA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original : Some Like It Hot (Ningú no és perfecte, en la versió catalana) (Con faldas y a lo loco , en la versió castellana). USA 1959. En blanc i negre.

Director y productor: Billy Wilder

Productors associats: Ashton Pictures, Mirisch Company per a United Artists.

Guió: Billy Wilder i I.A.L. Diamond.

Fotografia: Charles B. Lang

Direcció artística: Ted Haworth

Música: Adolph Deutsch

Muntatge: Arthur Schmidt

Durada: 120 minuts.

Intèrprets: Marilyn Monroe (Sugar Kane); Tony Curtis (Joe/Josephine); Jack Lemmon (Jerry/Daphne); George Raft (Botins Colombo); Pat O'Brien (Mulligan); Joe E. Brown (Osgood Fielding III); Nehemiah Persoff (Bonaparte), George E. Stone (Charlie); Joan Shawlee (Sweet Sue); Dave Barry (Beinstock); Billy Gray (Poliakoff).

ACTIVITATS

1. On i quan se situa l'acció del film? Què era la Llei Seca?
2. El personatge interpretat per Georges Raft, Botins Colombo, respon a l'estereotip del mafiós nord-americà d'origen italià. En què consisteix aquest estereotip? Creus que els nord-americans de procedència italiana es poden molestar?
3. Analitzeu els personatges del Joe i del Jerry (Tony Curtis i Jack Lemmon) i la seva evolució al llarg de la pel·lícula.
4. Quan la Daphne arriba a Florida és empaitada primer pel milionari després pel grum de l'hotel. Manifesta el seu empipament i en Joe li diu : Ara ja saps com viu mitja humanitat. Què vol dir amb aquestes paraules?
5. Ningú no és perfecte és el millor exemple que podríem trobar de la comèdia clàssica nord-americana. Quina és la seva estructura i les seves característiques? Quina importància tenen els equívocs?

6. En un moment determinat, en Jerry es dirigeix al seu amic Joe i li diu Josephine. Més tard entre Jerry i Joe hi ha el següent diàleg:

- Jerry: M'he promès.

- Joe: Qui és l'afortunada?

- Jerry: L'Osgood.

- Joe: Tu no est una noia, ets un tio!

(...)

- Joe: Jerry, hi ha una altra problema, què faràs a la lluna de mel?

- Jerry: Anar a la cascades del Niàgara.

Com valoreu aquestes situacions?

LLENGUATGE I TÈCNIQUES AUDIOVISUALS

1. Al principi de la pel·lícula, quan observem el cabaret clandestí, la càmera gira a l'esquerra i ens mostra els dos músics protagonistes del film. Més tard, ja a Florida, quan arriba l'autocar a l'hotel, la càmera fa el mateix moviment, tot seguint-lo. Com s'anomena aquest moviment de càmera?
2. A la seqüència del tren, perquè els espectadors entenguin que va passant el temps, se'ns mostren les rodes del tren. Com s'anomena en el llenguatge audiovisual aquest recurs?
3. Un dels moments més divertits del film el trobem en el moment en què la càmera fa un escombrat i ens mostra alternativament l'escena entre Joe (Tony Curtis) i Sugar Kane (Marilyn Monroe) i, per altra banda, el balls continuats de la Daphne (Jack Lemmon) i el milionari Osgood Fielding III. Esbrineu com es diu aquest tipus de muntatge. Per cert, què és un escombrat?

COMENTARIS SOBRE EL FILM

Els guionistes, Diamond i Wilder (aquest últim també assumia la direcció) eren partidaris dels guions de ferro, és a dir de guions prèviament fixats abans de començar el rodatge, sense deixar aspectes a la improvisació. Malgrat això, una part del guió fou escrit a corre-cuita quan la pel·lícula ja s'estava filmant. Wilder ens ho explica: Vam estar pensant moltes hores sobre quina seria la darrera rèplica de l'Osgood. Ho vam intentar amb "So what!" i amb "Big deal!". Després d'un dia d'un treball intens estàvem pròxims a l'esgotament. Finalment, a Diamond se li va acudir "Nobody is perfect". Era el final d'un acudit, molt popular en aquella època, sobre un litigi familiar. L'esposa li deia al marit: "Ets un perfecte idiota". I el marit responia:

“Ningú no és perfecte”. Ni a Diamond ni a mi ens entusiasma la idea, però com que ja no podíem més vam decidir: “Va bé! Ho deixem fins dilluns. Potser demà o demà passat tinguem una idea millor”. Sortosament la idea no va arribar. Ningú no és perfecte!

Quan Billy Wilder va iniciar el rodatge del film no va voler escoltar les veus que li feien objeccions sobre el fet de rodar en blanc i negre. Ell insistia en que d'aquesta manera es subratllava millor l'ambientació de l'època (els anys vint dels segle XX), però també per dissimular el maquillatge d'en Tony Curtis i d'en Jack Lemmon. Els experts de la indústria també pronosticaven que la pel·lícula seria un desastre perquè es trencaven diverses regles del cinema còmic: la història neix d'un truculent assassinat en massa, el guió no estava acabat quan va començar el rodatge i el film dura dues hores..., però el públic va embogir quan va veure la pel·lícula, i encara ho segueix fent. Anys després, Ningú no és perfecte fou escollida per l'American Film Institute la millor comèdia de tots els temps.

Un dels reptes del film era tractar el travestisme d'una manera plausible, no ridícula. En aquest sentit, Wilder va fer venir d'Europa un travesti professional, Barbette, que va passar uns dies amb els dos protagonistes per ensenyar-los a caminar i moure les mans. No menys problemàtic fou l'efecte còmic de vestir i maquillatge. Lemmon declarava haver copiat, sense saber-ho, maquillatge i pentinats de la seva mare, mentre que Curtis havia decidit inspirar-se, també en la seva pròpia mare i en l'actriu Grace Kelly. Després de diversos assaigs, els dos actors van fer una prova i van entrar als lavabos de dones dels estudis cinematogràfics. Ningú se'n va adonar dels dos intrusos. Satisfets amb el resultat, van voler accentuar el maquillatge per fer-se més sexy, però en aquesta ocasió quan van a entrar al lavabo, un noi va exclamar: Hola Tony!

Una de les escenes antològiques del film és aquella en la qual Lemmon, després d'una nit de festa, li explica al seu company que s'ha promès amb el milionari Osgood Fielding III. Així ens ho explica Wilder: A partir d'aquell moment el diàleg entre els dos és tan absurd que cada frase es converteix en un gag. Lemmon canta la melodia d'un tango (La Cumparsita) i s'acompanya amb dues maraques: jo li havia dit que les toqués després de cada frase. Lemmon em va mirar estupefacte: “No et sembla prou còmica l'escena?” Vols també les maraques?” Precisament serveixen perquè els tocs de les maraques permeten les pauses per a les rialles dels espectadors.

Ningú no és perfecte pot semblar avui un film totalment innocent. Però, quan es va estrenar la seva ingenuïtat no era percebuda per tothom. La Legion of Decency dels Estats Units la va classificar amb una B, és a dir, moralment objectionable in part to all amb el següent motiu: Si bé pretén ser només una comèdia, el film conté elements seriosament ofensius segons els criteris cristians i tradicionals de la moralitat i pudor. A més, insisteix gairebé sense treva en vulgars al·lusions als costums tradicionals, en els diàlegs i en les situacions. Per la seva banda, el Centro Cattolico Cinematografico d'Itàlia va jutjar el film de Wilder, i el va excloure per a tots els públics: Malgrat el seu to humorístic, la conducta dels dos joves vestits de dona, les escenes sensuais, els diàlegs equívocs, les robes molts lleugeres... fan que el film sigui moralment inacceptable. Exclòs.

I és que Ningú no és perfecte, aconsegueix que el mitjà (el transvestisme) és converteixi en el missatge (l'ambigüïtat sexual).

GANGSTERISME I LLEI SECA A LA NORD-AMÈRICA DELS ANYS VINT

L'esmena número 18 de la Constitució dels Estats Units, coneguda com a Volstead Act, que es va fer popular amb el nom de Llei Seca, és un exemple dels efectes perversos d'una llei imposada pel fanatisme que possibilita el creixement del crim organitzat, de les bandes de delinqüents, de contrabandistes i del mercat negre. És a dir d'allò que es coneix com a gangsterisme. Aquesta llei va entrar en vigor el gener de 1920 i fou abolida el 1933.

Aquests gairebé catorze anys de prohibició van servir perquè el món del crim s'enriquís i establís contactes amb polítics corruptes i policies sense escrúpols.

La utilització de components tòxics en moltes begudes preparades en la clandestinitat fou causa de grans estralls com ara ceguesa, paràlisi i morts. Les lluites entre bandes pel control d'un mercat que generava rius d'or van provocar milers de morts i ferits.

El cinema ha dedicat molts metres de cel·luloide a reconstruir una època i uns escenaris on la brillantor i la sordidesa anaven de bracet: el jazz, el xarleston, la ruleta, els licors prohibits, els cambriers amb jaqué, els trompetistes de moda... l'escena podia acabar amb el brogit de les metralladores de la banda contrària o de la policia no subornada, que destrossava els prestatges plens d'ampolles i feien pujar a les furgonetes els consumidors d'alcohol...

Un dels personatges estrella de l'època fou l'Al Capone, és a dir, l'Alfonso Fiorello Capone, conegut com a Cara Tallada o Scarface, a causa d'un senyal que tenia a la cara, record d'una disputa al Brooklyn novaiorquès. A les eleccions de 1924, Capone i el seu cap en aquells moments, Torrio, van donar suport al Partit Republicà. Els actes de violència contra els demòcrates foren nombrosos.

Les causes de que als anys vint del segle XX, Xicago es convertís en el centre més potent de la màfia foren múltiples: ser un gran centre industrial i nus ferroviari; la seva posició geogràfica central als Estats Units; el fet de trobar-se a la riba del llac Michigan, que penetra al Canadà i des d'on milers d'embarcacions carregades de cervesa i licors de contraban arribaven a les rodalies de la ciutat; posseir una població que creixia espectacularment; i l'indubtable talent de Torrio i Capone per aprofitar-se d'unes circumstàncies favorables per a la delinqüència.

Hi ha qui ha definit el gangsterisme com una mena de perversió del capitalisme salvatge, on els competidors eren eliminats a ràfegues de metralladora. En qualsevol cas fou en Johnny Torrio qui va veure el filó que podia significar la Llei Seca, sobretot si es podia combinar el comerç il·legal d'alcohol amb la prostitució, el joc i l'extorsió a industrials. Torrio, però, fou ferit en un atemptat l'any 1925, i va decidir retirar-se. Fou llavors quan Capone agafà les regnes del negoci. Capone va controlar la vida de Xicago fins que l'any 1931 fou enviat a la garjola, amb una condemna d'onze anys de presó i de 50.000 dòlars de multa per evadir impostos. El seu regnat va deixar un rastre de centenars de morts.

Un dels episodis més famosos de l'era de Capone es va produir el 14 de febrer de 1929: pistolers de paisà i altres disfressats de policia van assassinar a sang freda a set membres d'una banda rival. Els supervivents no van dubtar en afirmar a la premsa que allò només podia ser obra del signore Capone. El succés ha estat repetidament portat al cinema, i

se'l coneix amb el nom de la Matança del dia de Sant Valentí. Per cert que la millor biografia d'Al Capone fou escrita pel periodista F.D. Pasley, el qual va morir a trets en una estació de metro de Xicago el 1930, per ordre del biografiat.

Al Capone es va convertir en la bèstia negra tant de Xicago com del govern federal, que van unir els seus esforços per destruir l'imperi mafiós. Un grup d'agents del FBI, els Intocables d'Eliot Ness, van destruir nombroses destil·leries clandestines durant l'any 1930. Un grup d'inspectors d'Hisenda va analitzar amb lupa la comptabilitat dels negocis legals de Capone i la va posar a disposició de la justícia, que va enviar a la presó al signore. Era el final d'un home fet a si mateix, que tenia un hotel sencer per a ell i els seus nois, que es passejava amb luxosos Cadillacs i que portava una intensa vida social.

Després va venir la decadència del mite: estança en diverses presons, agressions de bandes rivals a presidi, malalties com ara la sífilis que patia des de feia anys. Excarcerat l'any 1939, quan ja només era una ombra de si mateix, es va retirar a gaudir de la seva fortuna a Florida, on va morir a principis de 1947.

L'abolició de la Llei Seca va obligar a un brusc reajustament del món del crim, en el context de la Gran Depressió, que bàsicament es va orientar al tràfic de drogues. Es van reestructurar les bandes i es va crear una estructura a nivell estatal, coneguda com el Sindicat del Crim. Els petits delinqüents sense sort com ara Dillinger o Bonnie and Clyde es van dedicar als atracaments, però això ja correspon a una altra pel·lícula...

Activitats

1. ¿Es produeix avui en dia una situació semblant a la de la Llei Seca pel que fa al mercat negre de determinades substàncies? Quines conseqüències té?
2. Recordeu alguns films o sèries de televisió sobre gàngsters i màfies? Feu-ne una llista i visioneu-ne algun d'ells.
3. Feu un mapa de Xicago i del llac Michigan. A continuació marqueu les possibles vies d'arribada i distribució de l'alcohol il·legal en els anys vint.
4. Confeccioneu un informe històric sobre Xicago: fundació, indústria, moviment obrer...
5. Durant els anys vint, els Estats Units van viure una etapa anomenada l'American Way of Life. En què va consistir?
6. Quin fet important es va viure als Estats Units l'any 1929, que va tenir una enorme repercussió en tot el món? Expliqueu les seves característiques.
7. Investigueu la màfia com a fenomen a Europa i la seva exportació als Estats Units..

MARILYN: UN GRAN MITE DEL CINEMA I UN EXEMPLE DE SUPERACIÓ PERSONAL

Marilyn Monroe és la personificació del glamour de Hollywood. El seu immens atractiu va ser capaç de conquerir el món, però malgrat la seva seductora bellesa, Marilyn va ser més que el símbol sexual dels anys 50. L'aparent innocència de la seva mirada juntament amb la seva innata sensualitat van fer de la seva imatge una icona d'admiració internacional. La seva vida, però fou el reflex de la seva passió i de la seva lluita personal.

Marilyn va néixer l'any 1926, amb el nom de Norma Jeane Mortenson. La seva mare, Gladys Monroe patia de greus problemes mentals. La identitat del seu pare mai fou coneguda. Aviat Gladys va enviar la Norma Jeane a viure amb una família adoptiva. L'any 1935, després d'un lamentable itinerari per diverses famílies, va anar a parar a un orfenat. L'any 1942, als 16 anys, es va casar amb en Jimmy Dougherty, un noi de 21 anys que havia conegut mentre treballava en una planta de material de guerra. La relació va durar fins al 1946.

L'any 1944, Marilyn Monroe fou fotografiada, mentre treballava, per un periodista que feia un article sobre el paper de les dones nord-americanes a l'economia de guerra. El fotògraf li va demanar poder fer-li més fotografies i sense adonar-se'n, Marilyn va començar la seva carrera com a model. La seva bellesa es va fer immensament popular i va aparèixer a les portades de 33 revistes del moment.

El 23 de juliol de 1946, Marilyn va firmar el contracte amb la 20th Century-Fox, per un sou de 125 dòlars a la setmana. Poc temps més tard ja va adoptar el nom de Marilyn Monroe, prenent el cognom de la seva mare i el nom de l'actriu Marilyn Miller. La seva primera aparició fou al film *The Shocking Miss Pilgrim*, però no va ser fins l'any 1950 quan va fer la primera intervenció d'interès a *Asphalt Jungle*, de John Huston.

L'any 1954 Marilyn es va casar per segon cop, en aquest cas amb l'estrella del beisbol, Joe DiMaggio. Es van divorciar nou mesos més tard. L'any 1956, Marilyn inicia els seus estudis d'arts escèniques amb Lee Strasberg, director de l'Actor's Studio de Nova York. Durant el mateix any crea una empresa productora amb el fotògraf Milton Green, la Marilyn Monroe Productions, que li proporcionarà èxits com ara *Bus Stop* (1956) i *The Prince and the Showgirl* (1957), films que van permetre a Marilyn demostrar les seves virtuts d'actriu. L'any 1959 protagonitza una altra pel·lícula d'enorme èxit de públic, *Some Like It Hot*. Mentre, s'havia tornat a casar per tercer cop, en aquesta ocasió amb el dramaturg Arthur Miller. A *The Misfits* (1960), amb guió del mateix Miller, demostrà que havia arribat a una gran maduresa interpretativa.

L'any 1962, després d'haver obtingut el Globus d'Or com a estrella més popular del món, i d'haver mantingut una aventura sentimental amb el llavors president dels Estats Units, John Fitzgerald Kennedy, es suïcidà el 4 d'agost, amb una sobredosi de tranquil·lizants.

Billy Wilder, el director de *Some Like It Hot* (Ningú no és perfecte), parlava així de Marilyn Monroe: Crec que el seu gran secret consistia en la seva capacitat d'estar senzillament allà, meravellant-se de que la gent la mirés. Des d'aquest punt de vista era absolutament ingènua, i en la seva meravella semblava que digués: "és que algú m'ha

posat un cartell a l'esquena?...” A la Monroe li causava perplexitat que algú pogués veure-la com a una persona excepcional. (A vegades, però) mentre Marilyn era Norma Jeane ningú li feia massa cas. Després arribava un moment en el que deia: “Juguem a Marilyn”. Llavors, de cop i volta, es transformava completament: adoptava aquella manera tan particular de caminar, de parlar, de somriure..., la multitud, fins aquell moment indiferent, la reconeixia immediatament i l'envoltava.

La seva popularitat la va transformar en una llegenda d'immensa admiració. El nom i la imatge de Marilyn són símbols de bellesa i del glamour del cinema de Hollywood. Però cal reivindicar, també, la seva figura com exemple d'aquelles persones que surten del no-res i que amb duríssima lluita contra les desigualtats i contra els seus orígens aconseguen amb esforç demostrar la seva vàlua.

Activitats

1. Quina imatge teníeu de Marilyn Monroe abans d'haver vist Ningú no és perfecte? I després? Us sembla que era una bona actriu?
2. Cerqueu el cartell del film *The Seven year itch*, protagonitzat per Marilyn Monroe i investigueu com la publicitat l'ha fet servir repetidament.
3. Marilyn és un dels grans mites cinematogràfics, amb quins altres mites se la podria comparar?
4. Pregunteu als vostres avis i àvies sobre la seva opinió envers Marilyn Monroe i sobre la imatge que la seva generació tenia d'aquesta actriu. Elaboreu, a continuació, un petit informe com a resum.

BIBLIOGRAFIA

- De Fornari, Oreste (1996) *Con faldas y a lo loco*. Barcelona: Libros Dirigido.
- Jay Schneider, Steven (2004) *1001 películas que hay que ver antes de morir*. Barcelona: Grijalbo.
- García Sebastian M. i altres. (2003) *Marca 4*. Barcelona: Vicens Vives, Barcelona.
- Yániz Ruiz, Juan Pedro. (2005) “Gangsterismo y Ley Seca”. *Oscuros Secretos*.